

A vasvári béke pontjai (1664 augusztus 10.)

I. Hogy a városokat és várakat, melyeket a császári katonaság Erdélyben megszállt, Erdély fejedelmének és rendjeinek adják vissza. Előbb mindkét fél hadsereg éppúgy egyidőben vonuljon ki a mondott Erdélyből, valamennyi említett és egyéb helyek pedig maradjanak a korábbi béke állapotában. És amennyiben a fejedelemséget kiűritették, Erdély rendei az ő régi, császári egyezményeik szerint választhassanak szabadon fejedelmet, és minden tekintetben élvezzék a régi szabadságot, kiváltságait és jogaikat.

II. Hogy Ő Császári Felsége két megyéjét, Szatmárt és Szabolcsot – amint a királyság többi megyéit és Őfelsége tartományait – rendjével, alattvalóival, városaival, váraival és falvaival és minden további tartozékaival, különösen a szabad hajdúkkal – akik régen Felségükhöz fordultak – az ő mezővárosiakkal és castelláikkal, ne zaklassák a törökök, vagy éppen az erdélyiek, vagy azok fejedelme, vagy bárki más, semmi módon és egyáltalán semmi ürüggyel vagy követeléssel, zsarolással, vagy beleegyezéssel, idetartozó mindenféle igénnyel – noha eddig ez volt –, és a jövőben semmi többet nem szabad követelni.

III. Ha Ő Császári Felsége birtokai biztonságáért az egyéb határszakaszokon mindeddig betartott szokás szerint erősségeket emeltetne, és azokat a városokat és várakat, amelyek a mondott két megyében és határaikon vannak, különösen pedig Szatmárt és Szabolcsot, Kallót. Ecsedet és – tetszése szerint – valamely több másikat meg is erősítené, rendes hadakat tábornokokkal mégse bocsássanak be, amit hasonló módon tartsanak meg a török és erdélyi

A béke pontjai korabeli magyar nyelven, erdélyi megjegyzéssel

1. Hogy a német császár hadai a mely várakat Erdélyben manuteneálnak, és kastélyokat is, azokat Erdélynek fejedelmének, és az ország lakosinak resignálják, úgy mindazáltal, hogy mind a két fél had egyszersmind Erdélyből kimenvén, annak végheleiből elnyomúljanak, és így azon várak és kastélyok, s egyéb Erdélynek részei is, előbbi állapotjuk szerint nyugalomban maradjanak, vacálván penig az erdélyi fejedelemség, nálok levő régi athaméjok szerint szabad jóakarattokból választhassanak más fejedelmet, és minden régi jó szokásokkal békességben hagyattassanak.

2. Hogyha a német császár birodalmi közül, kiváltképen Szakmár és Szabolcs vármegyéknek szegénységi, várai és kastélyi, s mindenek felett régtől fogván ő felségéhez tartozó hajdúság, s azoknak várai s falui semmi szín és praetextus alatt se török, se Erdély, se annak fejedelme, se más valaki részéről ne impediáltassanak, adó, és egyéb védőre ne cogáltassanak, sőt ha mi eddig tőlek exigáltatott is, azután tolláltassék.

4. Hogy a német császárnak Szakmár és Szabolcs vármegyéiben, más végheleken lévő váraiban is, kiváltképen Szathmárban, Kassában és Ecsedben s más szükséges végheleiben is, úgy mint más helyekben, azokban is praesidiumot tartván, építhessenek is, ha kívántatik, csakhogy szerdári nevezet alatt azon helyekre had ne szállíttassák, hasonlóképen török és Erdély részéről is ezen punctum observáltassék.

határokon. Székelyhíd castellumát pedig a bajok elhárítására, melyek emiatt mindkét fél birtokait érthették, védőműveivel együtt rombolják le és tegyék a földdel egyenlővé úgy, hogy sem a két félnek, sem bárki másnak ne lehessen azt valamilyen ürüggyel ismét felépíteni, megerősíteni vagy katonasággal ellátni

IV. Hogy Rákóczi fiát, Kemény János fiát, vagy mást távoltartsunk Felső-Magyarországtól, és ne ronthassanak rá segélycsapatokkal Erdélyre, és ne szíthassanak új lázadást. Ezt, Ő Császári Felsége megyéit és fennhatóságát illetően a törökök és erdélyiek részéről egyaránt tartsák be.

V. Hogy ne legyen szabad oltalmat és támogatást nyújtani gonosz embereknek vagy a két császár ellenségeinek.

VI. Hogy a fortaliciumot Kanizsával szemben, mely az említett lázadásokat alkalomadtán biztatná, egyik fél sem építheti újjá, és nem láthatja el őrséggel.

VII. Hogy mindenkit, aki a fentemlített erdélyi mozgalmakban egyik vagy másik párt támogatására csatlakozott, helyezzenek vissza jogaikba és méltóságaikba, és azért ne zaklassák őket. Mindazonáltal engedelmeskedjenek fejedelmeiknek és ne okozzanak károkat hazájukban.

VIII. Hogy ö Császári Felségének legyen szabad a Vág mentén és a Vágón túl fekvő Gután, birtokainak védelmére, új fortaliciumot emelnie.

IX. Ezután sem az egyik, sem a másik fél nem kezdeményezhet egyáltalán semmiféle ellenségeskedést és portyázást. Az ezzel ellentétben cselekvőket szigorúan vonják felelősségre, hogy végre mindkét fél megfékezze és nyugalomba tartsa katonáit: mindkét fél hadseregét vonják vissza Magyarország és Erdély hatáira, és azok

3. Hogy a magyarországiak, kiváltképen Rákóczy és Kemény János fiai compareáltatván haddal Erdélyben jöni, s azzal újabb zenebonára alkalmatosságot szolgálatnia meg ne engedessék, hasonlóképen török és Erdély részéről is efféle emberek német birodalmiban menni el ne szenvedtessenek.

5. Hogy két részről levő zűrzavar szerző gonosz akaróinknak grácia ne adassék, annál inkább dolgok ne procuráltassék.

6. Hogy ezelőtt való zűrzavaros állapotoknak alkalmatosságával Kanisa ellenében épített kastély elhanyattassék.

7. Hogy ezután minden ellenkezések letétetődjenek, és senki csatára ki ne menjen, ha pedig valaki ellene cselekedni comperiáltatik, mindkét részről erősen megbüntettessék, s a két fél hadak mentől hamarabb a végekből elnyomulva vissza ne jöjjenek, sőt zabolában tartassanak, hogy a mint a magyarországi, úgy az erdélyi szegénység is nyughassék.

8. Hogy az erdélyi zenebonák alatt vagy egy – vagy más részre hajolván, folyamodott erdélyiek országokban redeáljanak, s jószágokat bírassák, és magok határiban tartván magokat, senkitől ne impediáltassanak, se pedig ökis valami ártalmas dologban ne impingáljanak, sőt fejedelmekhez teljes engedelmisséget tartsanak.

ne térhessenek vissza, ameddig a nyomorult népség teljes békében élhet.

X. A béke és jóbarátság nagyobb támaszaként a két igen hatalmas császár között egyezmény született, hogy ez a jótékony béke, Isten segítségével, jelen dátumtól 20 éven át tartson. Ezt 4 hónap múlva ünnepélyes küldöttségek ünnepélyes okmányként erősítsék meg, kárpótlásként és közös öröm gyanánt. És hozzon a Római Császár követe a barátság jelképeként 200 ezer arany értékű ajándékot úgy, hogy az Ottoman Porta hasonló módon, ünnepélyes küldöttséggel, méltó és hozzáillő ajándékkal viszonzozza. És jöjjön létre a küldöttségek cseréje, az eddigi szokásokat megtartva a szokott helyen és módon. A békeszerződések azon további cikkelyei, melyeket a zsitvatoroki béke idejétől a későbbi békeszerződések nem helyesbítettek vagy nem változtattak meg, maradjanak érvényben. Készült a török táborban, Vasvár falunál, augusztus hónap 10-én, anno 1664.

Kiadva: Hadtörténelmi Közlemények, 1971.

E ketteit mért titkolták el, ha mi nem tudjuk is, tudja Székelyhíd, sőt én ezeket is csak mustrára való punctumoknak tartom. Mert mikor ezt a békességet kezdték is s végezték is, ott forgottam, s én is ronték oda kétezer erdélyi tallérokat feljebb említett residens Simon urnak, azért hogy már Erdélynek jó határt csinálnak Várad felől, melyben semmi telék, mert a míg a magok dolgát furák faragák, minket bene sperare jubeálva az idővel úgy kiszorítottanak, hogy a mit a békességnek megpecsétlése előtt s cimborá nélkül magunk is végben vihettünk vala, ahhoz csak reménységünk sem marada. De hogy a dologra térjek, csak mustrának azért imaginálok ezeket, mert minek előtte én ezeket Krétából hoztam volna, sok idővel azelőtt dátummal is solicitálta a párt, a nem adatott, s így kevesebb szóra nyerem ezeket, nem látván az originált, totus illius partis quantus ezt adó, azt rapiálhatta, a mit akart. (Az Apafi példányban nincs meg e megjegyzés. A helyett ez áll: volna még két punctum, de azokat Székely hid érzé nem mi tudjuk.)

Rozsnyay Dávid az utolsó török deák történeti maradványai. Kiad. Szilágyi Sándor. Bp., 1867. 242–245.

A szentgotthárdi csata 1664 augusztus 1-én

